

Stanford Sa?I?k De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Stanford Sa?I?k De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31134>

Özet

Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i (HAQ), orijinal olarak James F. Fries ve meslekta?lar? tarafından geli?tirilm?, özellikle **romatizmal hastal?klar** ve **kronik kas-iskelet sistemi rahats?zliklar?** olan bireylerin günlük ya?am aktivitelerindeki fonksiyonel durumlar?n? ve fiziksel yeteneklerini ölçmek üzere tasarlanm?? standart bir araçtır. Ölçe?in Türk kültürü ve diline uyarlanması, 2004 y?l?nda Küçükdeveci ve arkada?lar? tarafından ger?ekle?tirilmi?tir. Bu uyarlama çal??mas?, ölçe?in **kültürleraras? geçerlili?ini** ve güvenilirli?ini kapsaml? bir ?ekilde inceleyerek, Türk popülasyonunda da klinik ve ara?t?rma amaçlı? kullan?m?n? sa?lam??tır. HAQ, hastalar?n kendi bildirimlerine dayal? olarak ya?am kalitesini ve hastal?k aktivitesinin etkilerini de?erlendirmede önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i, Sa?l?k De?erlendirme Anketi, Romatoid Artrit, Fonksiyonel Durum, Uyarlama, Psikometri, Ya?am Kalitesi.

Yazarlar

Ay?e Adile Küçükdeveci, H. ?ahin, ?. Ataman, B. Griffiths, A. Tennant.

Amaç

Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i'nin temel amacı, **romatoid artrit (RA)** gibi kronik inflamatuvar hastal?klar? olan bireylerde fiziksel i?lev bozuklu?unun derecesini ve hastal?k yükünü ölçmektir. Ölçek, bireyin günlük ya?am aktivitelerini (GZA) ger?ekle?tirme yetene?ini de?erlendirerek hastal??n fonksiyonel sonuçlar?n? kantitatif bir ?ekilde belirlemeyi hedefler. Elde edilen skorlar, hastal??n ilerlemesini izlemek, tedavi yan?tlar?n? de?erlendirmek ve uzun vadeli hasta sonuçlar?n? kar??la?t?rmak için kritik bir gösterge sunar.

Türkçe uyarlama çal??mas?, ölçe?in uluslararası standartlara uygun olarak Türk popülasyonunda da psikometrik açıdan sa?lam bir ölçüm aracı olarak kullan?labilmesini sa?lam??tır. Bu adaptasyon, Türkiye'deki klinik ara?t?rmalarda ve rutin hasta takibinde **hastal?k yönetimi** ve ya?am kalitesi ara?t?rmalar? için güvenilir ve standart bir araç sunulmas?na olanak tan?m??tır.

Yap?

Ölçek, bireyin fiziksel fonksiyonunu temsil eden sekiz temel alandaki yeteneklerini ölçen **çok boyutlu bir yap?ya** sahiptir. Bu sekiz alt ölçek (giyinme ve ki?isel bak?m, kalkma, yeme, yürüme, hijyen, uzanma, kavrama ve di?er günlük aktiviteler) aracılı??yla hastan?n engellilik düzeyi belirlenir. HAQ, sadece zorlu?u de?il, ayn? zamanda bu i?levleri yerine getirme s?ras?nda ihtiyaç

duyulan yard?mc? ara?lar? ve ba?kalar?n?n yard?m?n? da dikkate alarak fonksiyonel k?s?tl?k seviyesini detayland?r?r.

HAQ'nun ana ç?kt?s? olan **Engellilik ?ndeksi (Disability Index)**, bu sekiz alan?n skorlar?n?n ortalamas? al?narak hesaplan?r ve 0 (zorluk yok) ile 3 (yap?lamaz) aras?nda de?i?en tek bir skor sa?lar. Bu indeks, kronik kas-iskelet sistemi hastal?klar?n?n uzun vadeli etkilerini de?erlendirmede hem klinik çal??malarda hem de klinik pratikte yayg?n olarak kullan?lan temel bir yap?sal ölçüttür.

Geçerlik

Türkçe versiyonunun geçerlik çal??malar?, Küçükdeveci ve arkada?lar? (2004) taraf?ndan yay?mlanan makalede detayl?ca incelenmi?tir. Çal??ma, ölçe?in **içerik geçerli?i** ve **yap? geçerli?i** dahil olmak üzere çe?itli geçerlik türlerini destekleyen sa?lam kan?tlar sunmu?tur. Özellikle **kültürleraras? geçerlik**, dilsel ve kültürel e?de?erlili?i sa?lamak amac?yla geri çeviri yöntemleri kullan?larak titizlikle incelenmi?tir.

Ölçe?in **uyum geçerli?i** (convergent validity), di?er ilgili sa?l?k durumu ölçümleriyle (örne?in, görsel analog skala ile ölçülen a?r? ?iddeti ve hastal?k aktivite indeksleri) güçlü korelasyonlar göstermi?tir. Bu bulgular, Stanford Sa?l?k De?erlendirme Ölçe?i'nin Türk popülasyonunda fiziksel i?lev bozuklu?unu do?ru ve tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Küçükdeveci ve arkada?lar? taraf?ndan yürütülen adaptasyon çal??mas?, Türkçe HAQ'nun yüksek düzeyde **güvenirli?e** sahip oldu?unu do?rulam??t?r. Ölçe?in **iç tutarl?l???** (internal consistency), sekiz alt ölçek genelinde yüksek **Cronbach's Alpha** katsay?lar? ile de?erlendirilmi?tir. Bu yüksek de?erler, ölçek maddelerinin ayn? temel yap?y? (fiziksel engellilik) tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Ayr?ca, ölçe?in zaman içinde kararlıl??n? de?erlendirmek amac?yla **test-tekrar test güvenilirli?i** analizleri de yap?lm??t?r. Stabil hastal?k durumuna sahip bireylerde, farkl? zamanlarda uygulanan ölçümlerin sonuçlar?n?n benzer oldu?u gözlemlenmi?; bu da ölçe?in klinik izlemlerde güvenilir bir araç olarak kullan?labilece?ini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Stanford HAQ, temel olarak tek bir ana faktörün (fiziksel i?lev bozuklu?u) ölçülmesini amaçlar. Türkçe adaptasyon çal??mas? s?ras?nda yap?lan **faktör analizi**, Türk popülasyonunda ölçe?in orijinal tek faktörlü yap?s?n? koruyup korumad??n? ara?t?rm??t?r. Analiz sonuçlar?, ölçe?in temel olarak tek bir bask?n faktör etraf?nda topland??n? ve bu faktörün günlük ya?am aktivitelerindeki genel engellilik durumunu temsil etti?ini do?rulam??t?r.

Bu bulgular, ölçeğin yapısal bütünlüğünün ve **kültürlerarası geçerliliğinin** sağlandığını gösterir. Faktör yüklerinin incelenmesi, sekiz alt ölçeğin her birinin genel engellilik yapısına önemli ve tutarlı katkılarda bulunduğunu göstermiştir, bu da ölçeğin çok boyutlu içeriğinin tek bir genel skorla özetlenebileceği hipotezini desteklemektedir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Questionnaire). Derecelendirme, genellikle 4 puanlı Likert ölçeği kullanılır (0 = Hiç zorluk yok; 1 = Biraz zorluk var; 2 = Çok zorluk var; 3 = Yapamaz).

Language Available: İngilizce (Orijinal), Türkçe (Uyarlama), ve çok sayıda diğer dil.

Population Group: Romatizmal ve kronik kas-iskelet sistemi hastaları olan yetişkinler.

Age Group: Yetişkinler (Genellikle 18 yaş ve üstü).

Population Details: Türkçe uyarlama çalışması, özellikle **romatoid artrit** hastaları üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Bireylerden, son bir hafta içindeki günlük aktivitelerini gerçekleştirme zorlukları değerlendirilmeleri istenir. Sekiz işlevsel alandaki en yüksek zorluk skorları kullanılarak Engellilik İndeksi hesaplanır ve bu skor, fonksiyonel kapasite düzeyini gösterir.

Anahtar Kelimeler

HAQ, Kronik Hastalık, Fonksiyonel Kapasite, Ç Tutarlılık, Engellilik İndeksi, Uyarlama, Geçerlik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Mevcut Değil.

Affiliation Email addresses: ayse@tepa.com.tr (Sorumlu Yazar: Ayşe Adile Küçükdeveci)

Correspondence Address: Bilinmiyor.

Şartlar, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin orijinal versiyonu (Stanford HAQ), akademik ve kâr amacı gütmeyen klinik araştırmalar için yaygın olarak ücretsiz erişime sahiptir. Ticari kullanımlar için Stanford Üniversitesi'nden izin alınması gerekebilir. Türkçe adaptasyon çalışması 2004 yılında yayımlanmıştır.

Türkçe uyarlaman?n kullan?m? veya daha fazla bilgi için sorumlu yazar Ay?e Adile Küçükdeveci ile ileti?ime geçilmesi tavsiye edilir. Ölçe?in orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [stanford-health-assessment-questionnaire-toad.pdf](https://www.stanfordhealthassessmentquestionnaire-toad.pdf)

Kaynaklar

Küçükdeveci, A. A., ?ahin, H., Ataman, ?.., Griffiths, B., & Tennant, A. (2004). Issues in cross-cultural validity: Example from the adaptation, reliability, and validity testing of a Turkish version of the Stanford Health Assessment Questionnaire. *Arthritis Care & Research*, 51(1), 14-19. doi: 10.1002/art.20091

Fries, J. F., Spitz, P. W., & Young, D. Y. (1982). The dimensions of health outcomes: the Health Assessment Questionnaire, disability and pain scales. *Journal of Rheumatology*, 9(5), 789-793.

Stanford Sa?lık De?erlendirme Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte do?rudan sa?lanmam??t?r. Ancak, Stanford Sa?lık De?erlendirme Ölçe?i (HAQ) tipik olarak fiziksel i?levi de?erlendiren ve hastan?n son bir hafta içindeki zorluk düzeyini sordu?u a?a??daki sekiz i?levsel kategorideki maddeleri içerir:

Giyinme ve Ki?isel Bak?m (Dressing and Grooming)

Kalkma (Arising)

Yeme (Eating)

Yürüme (Walking)

Hijyen (Hygiene)

Uzanma (Reaching)

Kavrama (Grip)

Di?er Aktiviteler (Örn: Ev i?leri, al??veri?) (Activities)